

Indicatoren van duurzame ontwikkeling
Keuze en evaluatie

Indicateurs de développement durable
Sélection et évaluation

Task force duurzame ontwikkeling
Task force développement durable

Indicatoren van duurzame ontwikkeling

Keuze en evaluatie

1. Keuze van de indicatoren
2. Evaluatie van de indicatoren
3. Vragen en commentaar
4. Focus op drie domeinen
  - Biologische diversiteit
  - Armoede
  - Materiaalintensiteit van de economie

Keuze van de indicatoren: een progressief proces

- Federaal rapport 1999 tot 2003: opvolging van indicatoren om de situatie in België te evalueren
- DWTC-platform over DO-indicatoren: 2001-2005
- Federaal rapport 2005: eerste indicatorenbalans
- Twee adviezen van de FRDO: 2002, 2007
- Federaal rapport 2009: gestructureerd op basis van het TransGovern-model (DPSIR): 88 indicatoren in 51 fiches
- Federaal rapport 2011: 25 sleutelindicatoren
- Bijlage van de Langetermijnvisie (KB 2013) over indicatoren

- Wet van 2014 over de indicatoren naast het bbp
- Opvolgingsindicatoren van de SDG's vanaf 2016

Indicatoren naast het bbp (1)

- Methodologie steunt op *CES Recommendations to measure sustainable development (UNECE, OECD, Eurostat)*
  - Thema's, indicatoren
  - Drie dimensies van DO: *Hier & nu, Later, Elders*
  - Selectiecriteria
    - Bronnen: wetenschap, erkende litteratuur, consensus van de actoren
    - Transparente methodologie
    - Pertinentie: het fenomeen op een betrouwbare manier meten
    - Vergelijkbaar in de tijd en met andere landen
    - Een verandering in het niveau moet een duidelijke en expliciete betekenis hebben
    - Timeliness

Indicatoren naast het bbp (2)

- **Pragmatische aanpak**
  - Vergelijking van de gebruikte thema's en indicatoren met andere vergelijkbare werkzaamheden
  - Eerdere werkzaamheden van de TFDO
  - Raadpleging van verschillende actoren
    - OESO
    - Eurostat
    - FRDO
    - ICDO
- **67 indicatoren**
  - Opsplitsingen volgens geslacht, leeftijd, inkomen, opleiding, huishoudtype, werkstatus, gewesten...

Opvolgingsindicatoren van de SDGs

- 231 unieke indicatoren, waarvan 12 gebruikt worden voor meerdere *Targets*, voor een totaal van 247 indicatoren (herziening van begin 2020)
  - Working paper van het FPB van juni 2016: balans van 31 indicatoren
    - Selectiecriteria
      - 120 meest pertinente VN-subdoelstellingen voor het federale niveau
      - 2 indicatoren per SDG, steunend op de bestaande indicatoren (IDO of Albbp)
      - Indicatoren gekoppeld aan twee verschillende subdoelstellingen
      - Deze indicatoren zijn bij voorkeur gekoppeld aan een cijferdoel
      - Drie indicatoren toegevoegd om de lijst aan te vullen
  - Voluntary National Review 2017: bijlage van 34 indicatoren
    - Werkgroep *Indicatoren voor de SDG's* van het IIS
    - Steunt op WP van 2016
    - Gevalideerd door IKW voor de coördinatie van het VNR (eerste)
- 6 – Advies FRDO

Federaal Rapport 2019: 17 indicatoren toegevoegd aan de balans

- Selectiecriteria

- een totaal van 3 indicatoren per SDG, indien mogelijk voor verschillende subdoelstellingen
- het bestaan van een cijferdoel; anders moet de gewenste richting duidelijk geïdentificeerd zijn
- het bestaan van een link met de VN-indicatoren
- de gegevens voor de indicator zijn beschikbaar; bestaande of snel opbouwbaar indicator
- het bestaan van projecties bij ongewijzigd beleid

Het Federaal rapport 2019... en daarna ?

- 51 indicatoren in het Federaal rapport 2019
- 84 indicatoren op www.indicators.be, die de SDG's opvolgen
- Interfederaal instituut voor de statistiek (IIS)
  - Werkgroep over *Indicatoren voor de SDG's*
    - FPB, Statistics Belgium, NBB, Statistiek Vlaanderen, IWEPS, BISA
  - Ontwikkeling van een uitgebreidere lijst van opvolgingsindicatoren van de SDG's
    - Mandaat: lijst beschikbare indicatoren voor de opvolging van de SDG's in België
    - Een eerste lijst informeel doorgegeven aan de Raden in 2018
    - Lijst in herziening

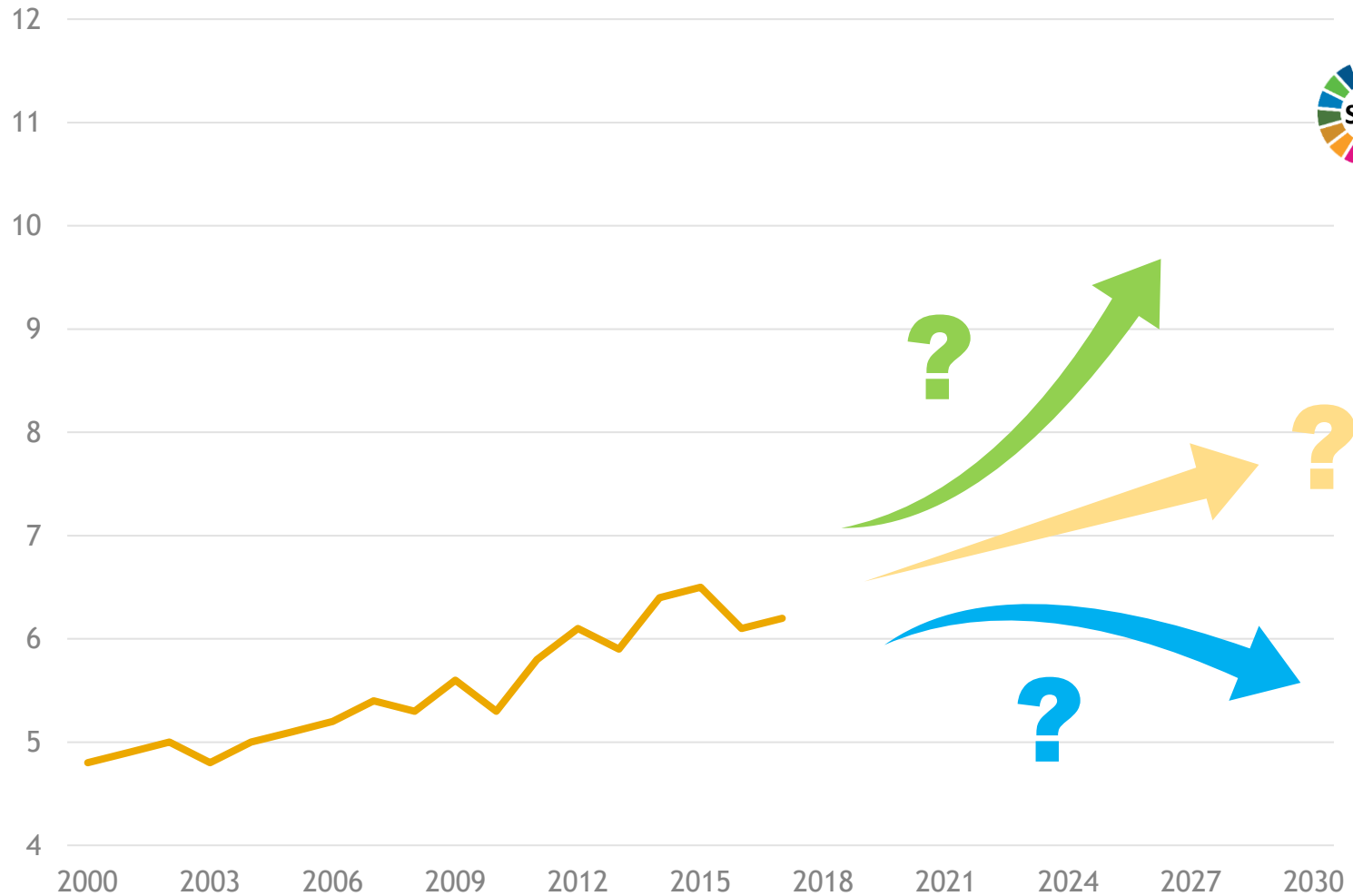
Indicatoren van duurzame ontwikkeling

Keuze en evaluatie

1. Keuze van de indicatoren
- 2. Evaluatie van de indicatoren**
3. Vragen en commentaar
4. Focus op drie domeinen
  - Biologische diversiteit
  - Armoede
  - Materiaalintensiteit van de economie

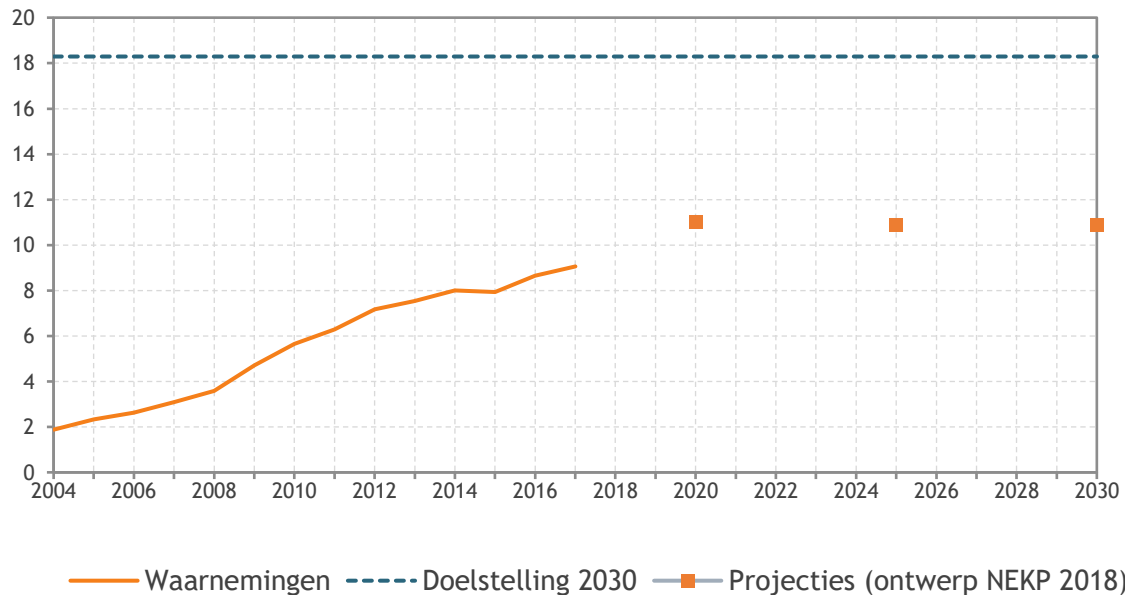
Voorbeeld van evaluatie

Energieproductiviteit (€₂₀₁₀/kgoe)

De indicator heeft een cijferdoel (1)

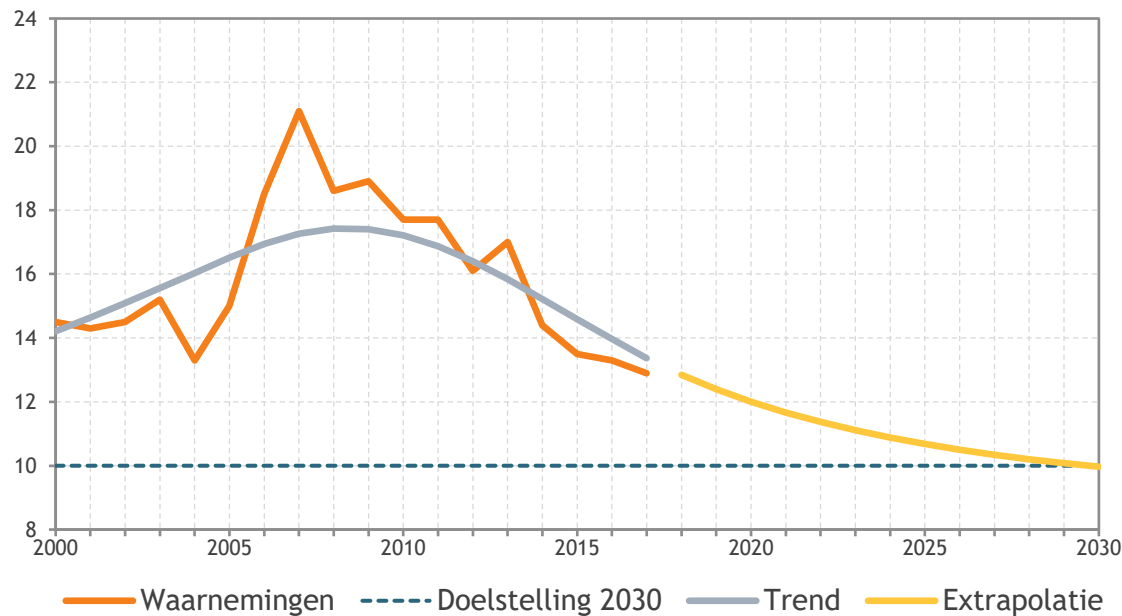
- Cijferdoel: gekwantificeerde doelstelling met een termijn
- Geval 1: er bestaat een projectie bij ongewijzigd beleid op het FPB (of elders)
  - Bereikt de projectie het cijferdoel in 2030 ?

Aandeel van het energieverbruik geproduceerd uit hernieuwbare bronnen in het bruto finaal energieverbruik (%)

De indicator heeft een cijferdoel (2)

- Geval 2: er bestaat geen projectie bij ongewijzigd beleid
  - Extrapolatie van een trend volgens Hodrick-Prescott
  - Bereikt de projectie het cijferdoel in 2030 ?

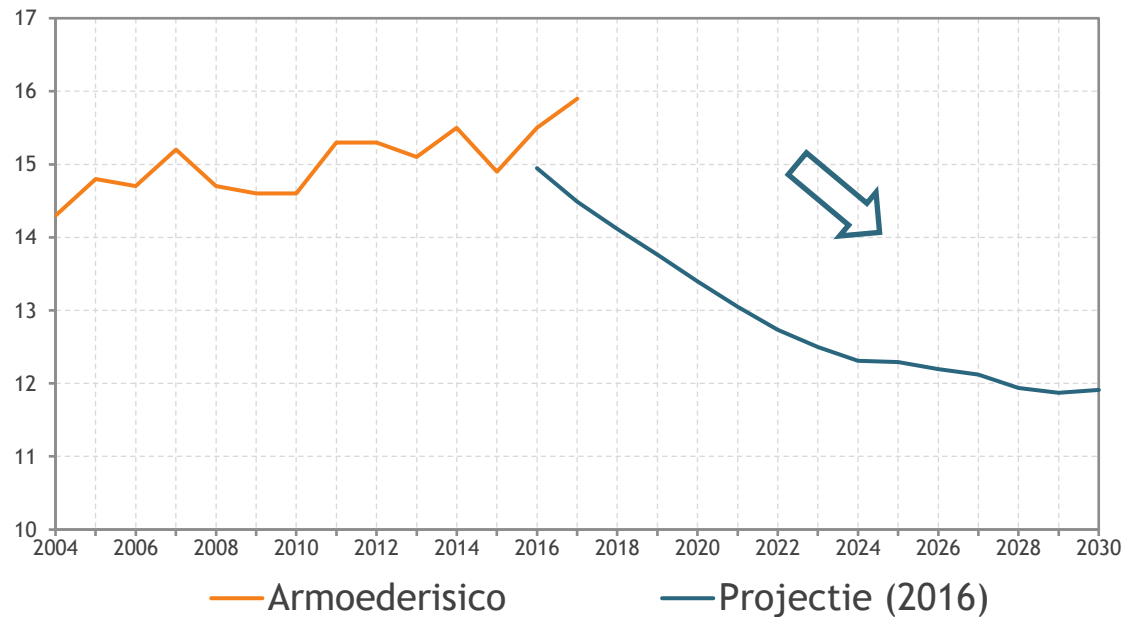
Bevolkingsgewogen
gemiddelde concentratie
van PM_{2.5} (µg/m³)

Resultaten

- 22 SDG-indicatoren met een cijferdoel
- Laat de verwachte evolutie van de indicator toe om het cijferdoel te bereiken?
  - ➕ Gunstige evolutie (doelstelling bereikt, afwijking van 10%) - 4 indicatoren
  - ➖ Ongunstige evolutie (doelstelling niet bereikt) - 17 indicatoren
  - Evaluatie onmogelijk - 1 indicator

De indicator heeft geen cijferdoel (1)

- Geval 1: er bestaat een projectie bij ongewijzigd beleid op het FPB (of elders)
  - Evolueert de projectie in de richting van de doelstelling ?

Armoederisico (%)

De indicator heeft geen cijferdoel (2)

- Geval 2: er bestaat geen projectie bij ongewijzigd beleid
  - Rangcorrelatiecoëfficiënt van Spearman
    - Correlatie tussen de rangschikking (rangorde) van de waarnemingen en de rangschikking van de jaren
    - Meet de richting van de evolutie van de indicator
  - Evolveert de projectie, sinds 2000, in de richting van de doelstelling?

Resultaten

- 29 SDG-indicatoren SDG met een gewenste richting (zonder cijferdoel)
  - In welke richting evolueert de indicator ?
    - Gunstige evolutie - 11 indicatoren
    - Ongunstige evolutie - 6 indicatoren
    - Onbepaalde evolutie of evaluatie niet mogelijk - 12 indicatoren

Indicatoren van duurzame ontwikkeling

Keuze en evaluatie

1. Keuze van de indicatoren
2. Evaluatie van de indicatoren
- 3. Vragen en commentaar**
4. Focus op drie domeinen
  - Biologische diversiteit
  - Armoede
  - Materiaalintensiteit van de economie

Indicatoren van duurzame ontwikkeling

Keuze en evaluatie

1. Keuze van de indicatoren
2. Evaluatie van de indicatoren
3. Vragen en commentaar
4. Focus op drie domeinen
  - **Biologische diversiteit**
  - Armoede
  - Materiaalintensiteit van de economie

Biologische diversiteit - SDG14: Leven in het water

10 subdoelstellingen verdeeld over 4 domeinen (1)

- 3 subdoelstellingen over het beheer en de bescherming
  - SDG 14.5 bevat een kwantitatief cijferdoel = *minstens 10% van de kust- en zeegebieden behouden*
  - iSDG 14.5.1 *Oppervlakte van de beschermde mariene gebieden in verhouding tot de totale oppervlakte*
  - Balans FPB: **Zee-oppervlakte in het Natura 2000-gebied**
- 2 subdoelstellingen over vervuiling
  - Meerdere types mariene vervuiling (ex. eutrofiëring, verzuring)
  - Internationale Maritieme Organisatie legt cijferdoelen vast
  - Balans FPB: **Aantal operationele olieverontreinigingen**

Biologische diversiteit - SDG14: Leven in het water

10 subdoelstellingen verdeeld over 4 domeinen (2)

- 2 subdoelstellingen over visvangst
  - Een subdoelstelling over de huidige toestand
    - = SDG 14.4 ... *een einde maken aan overbevissing...*
  - iSDG 14.4.1 *Aandeel van de visbestanden op biologisch duurzame niveaus*
  - Balans FPB: Aandeel vissoorten binnen de maximale duurzame opbrengstwaarden
- 3 mondiale subdoelstellingen
  - Twee subdoelstellingen voor specifieke regio's
  - Een subdoelstelling over de O&O-budgetten voor mariene technieken

Biologische diversiteit - SDG15: Leven op het land

12 subdoelstellingen verdeeld over 4 domeinen (1)

- 2 subdoelstellingen over het beheer en de bescherming
  - Een subdoelstelling over de huidige toestand
    - = SDG 15.1 *het behoud, herstel en het duurzaam gebruik van (...) ecosystemen (...) waarborgen*
  - iSDG 15.1.2 *Aandeel van gebieden die belangrijk zijn voor de biodiversiteit (...) die zich in beschermde gebieden bevinden*
  - Balans FPB: **Aandeel van de landoppervlakte Natura 2000-gebieden**
    - > onderschat het beschermd gebied
- 3 subdoelstellingen over specifieke ecosystemen
  - Een subdoelstelling over bossen
    - = SDG 15.2 *duurzaam beheer van alle soorten wouden*
  - iSDG 15.2.1 *Vooruitgang in de richting van duurzaam bosbeheer*
  - Balans FPB: **Aandeel van de bosoppervlakte met een FSC- of een PEFC-label**

Biologische diversiteit - SDG15: Leven op het land

12 subdoelstellingen verdeeld over 4 domeinen (2)

- 4 subdoelstellingen over de strijd tegen de aftakeling
  - Een algemene subdoelstelling SDG 15.5 *het verlies van biodiversiteit een halt toe te roepen*
  - iSDG: 15.5.1 *Rode lijst index*
  - Balans FPB: Index van de populatie weidevogels
    - Rode lijst: onmogelijk om een evolutie voor te stellen
    - Vogelsoorten zijn een goede indicator voor de integriteit van de ecosystemen en de biologische diversiteit
- 3 mondiale subdoelstellingen
  - Twee doelstellingen met betrekking tot de huidige toestand: officiële ontwikkelingshulp voor het behoud en het duurzame gebruik van biodiversiteit en ecosystemen

Indicatoren van duurzame ontwikkeling

Keuze en evaluatie

1. Keuze van de indicatoren
2. Evaluatie van de indicatoren
3. Vragen en commentaar
4. Focus op drie domeinen
  - Biologische diversiteit
  - Armoede
  - Materiaalintensiteit van de economie

Balans van indicatoren van duurzame ontwikkeling: focus op armoede

- Operationeel uitgangspunt:
  - *Armoede is een netwerk van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan. Het scheidt de armen van de algemeen aanvaarde leefpatronen van de samenleving...*
  - Kort en bondig
- Aanknopingspunten met SDG's
  - SDG's over armoede zelf
    - SDG 1 Geen Armoede
    - SDG 10 Ongelijkheid verminderen
  - SDG's over maatschappelijke domeinen
    - SDG 4 Kwaliteitsonderwijs
    - SDG 8 Waardig werk en economische groei...
  - Opsplitsingen indicatoren
    - Onderwijsniveau
    - Inkomen...

Balans van indicatoren van duurzame ontwikkeling: focus op armoede

- **Inspiratiebronnen indicatoren**
  - Bestaande indicatoren(lijsten) gebruikt in armoedebestrijdingsbeleid
    - EU: Strategie van Lissabon, EU2020-strategie
    - België: Interfederale Armoedebaarometer, FOD Sociale Zaken...
  - Studies
    - Jaarboeken armoede
    - Thematisch
- **Focus indicatoren**
  - Monetair
    - armoederisico: inkomen < 60% mediaan equivalent huishoudinkomen
  - Niet-monetair
- **Bronnen indicatoren**
  - Enquête (SILC)
  - Administratieve data

Indicatoren in verband met armoede

SDG	INDICATOR	Beleids niveau	Focus	Bron
SDG 1 Geen armoede	Risico op armoede of sociale uitsluiting	EU	Multidimensioneel	enquête
	Zeer lage werkintensiteit	EU	Niet-monetair	enquête
	Overmatige schuldenlast van de gezinnen	BE	Monetair	administratie
SDG 4 Kwaliteitsonderwijs	Vroegtijdige schoolverlaters	EU	Niet-monetair	enquête
	Onvoldoende leesvaardigheid	EU	Niet-monetair	enquête
SDG 7 Betaalbare en duurzame energie	Woningen zonder voldoende verwarming	EU	Niet-monetair	enquête
SDG 8 Waardig werk en economische groei	Werkloosheidsgraad	EU	Niet-monetair	enquête
	Jongeren die niet werken en noch onderwijs noch opleiding volgen	EU	Niet-monetair	enquête
SDG 10 Ongelijkheid verminderen	Armoederisico	EU	Monetair	enquête
	Diepte van het armoederisico	EU	Monetair	enquête
	Inkomensongelijkheid: Gini-index	EU	Monetair	enquête
SDG 11 Duurzame steden en gemeenschappen	Gebrekkige huisvesting	EU	Niet-monetair	enquête

Opsplitsingen relevant voor armoede

SDG	INDICATOR	Geslacht	Leeftijd	Opleiding	Huishoud- type	Activiteits- status	Inkomen	Duur
SDG 1 Geen armoede	Risico op armoede of sociale uitsluiting	X	X	X	X	X	X	X
	Zeer lage werkintensiteit	X	X	X	X	X	X	X
	Overmatige schuldenlast van de gezinnen	X						
SDG 4 Kwaliteitsonderwijs	Vroegtijdige schoolverlaters	X						
	Onvoldoende leesvaardigheid	X						
SDG 7 Betaalbare en duurzame energie	Woningen zonder voldoende verwarming				X		X	
SDG 8 Waardig werk en economische groei	Werkloosheidsgraad	X	X	X				X
	Jongeren die niet werken en noch onderwijs noch opleiding volgen	X		X				
SDG 10 Ongelijkheid verminderen	Armoederisico	X	X	X	X	X		
	Diepte van het armoederisico	X	X		X		X	
SDG 11 Duurzame steden en gemeenschappen	Inkomensongelijkheid: Gini-index							
	Gebrekkige huisvesting	X	X					

Indicatoren van duurzame ontwikkeling

Keuze en evaluatie

1. Keuze van de indicatoren
2. Evaluatie van de indicatoren
3. Vragen en commentaar
4. Focus op drie domeinen
  - Biologische diversiteit
  - Armoede
  - ***Materiaalintensiteit van de economie***

Materiaalintensiteit van de economie

SDG 6 (Schoon water en sanitair)

SDG 8 (Waardig werk en economische groei)

- 6.4: Efficiënt beheer van de waterbronnen
  - 6.4.1 variatie in de efficiëntie van het watergebruik
  - 6.4.2 waterstressniveau: onttrekking van zoet water als percentage van de beschikbare zoetwaterbronnen
  - FPB: waterverbruik (drinkbaar leidingwater)
    - In verkenning: waterstress
- 8.4: Wereldwijde efficiëntie van het hulpbronnengebruik verbeteren
  - 8.4.1 materiaalvoetafdruk, materiaalvoetafdruk / inwoner en materiaalvoetafdruk / bbp
  - 8.4.2 nationaal materiaalverbruik, nationaal materiaalverbruik / inwoner en nationaal materiaalverbruik / bbp
  - =12.2.1 en 12.2.2

Materiaalintensiteit van de economie

SDG 12 (Verantwoorde consumptie en productie)

- 12.2: efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen
  - VN
    - 8.4.1 materiaalvoetafdruk, materiaalvoetafdruk / inwoner en materiaalvoetafdruk / bbp
    - 8.4.2 nationaal materiaalverbruik, nationaal materiaalverbruik / inwoner en nationaal materiaalverbruik / bbp
  - FPB: Binnenlands materiaalverbruik (*domestic material consumption*)
  - Werkzaamheden rond *Raw material consumption*
- 12.3: voedselafval verminderen
  - VN:
    - 12.3.1 a) index van het voedselverlies; b) index van de voedselverspilling
    - FPB: geen informatie

Materiaalintensiteit van de economie

SDG 12 (Verantwoorde consumptie en productie)

- 12.4: milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en afval
  - VN
    - 12.4.2 a) Productie van gevaarlijk afval per inwoner en b) aandeel van de verwerkte gevaarlijke afvalstoffen, naar soort behandeling
  - FPB
    - Productie gevaarlijk afval
- 12.5: afvalproductie beperken
  - VN
    - 12.5.1 Nationaal recyclagepercentage, ton gerecycleerd materiaal
  - FPB
    - Gemeentelijk afval
    - Gerecycleerd (gemeentelijk) afval

Afvalproductie

- Grote verschillen als gevolg van het verzamelen van gegevens door bedrijfsenquêtes
- Administratieve bronnen voor huishoudelijk afval (gemeentelijk afval)

Afvalproductie per sector in België (2004-2016, in ton)

	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016
Totaal	53.013.275	59.294.999	48.615.551	61.323.320	53.839.470	57.965.403	63.152.377
Bouw	11.051.218	13.089.649	15.441.861	16.852.662	17.132.769	18.347.259	19.573.149
Diensten	8.971.810	9.959.475	5.023.641	6.697.911	4.635.229	4.840.455	5.403.172
Huishoudens	5.337.002	4.745.162	4.459.161	5.865.753	5.294.743	5.419.043	5.041.208
Industrie	26.466.600	31.138.888	23.409.597	31.707.672	26.611.266	29.046.813	32.865.656
Landbouw	1.186.645	361.825	281.291	199.322	165.462	311.833	269.192

Bronnen: Statbel (Algemene directie statistiek - Statistics Belgium) op basis van enquêtes, administratieve bronnen (OVAM, IBGE-BIM, DGARNE) en modellen. Gegevens en bijkomende informatie: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/waste/data>

Indicatoren van duurzame ontwikkeling - keuze en evaluatie
Indicateurs de développement durable - sélection et évaluation

Merci pour votre attention
Bedankt voor uw aandacht

Contact

Alain Henry	ah@plan.be
Patricia Delbaere	dp@plan.be
Jean-Maurice Frère	jmf@plan.be

Meer informatie / Plus d'information
sustdev.plan.be
www.indicators.be

Indicatoren van duurzame ontwikkeling
Keuze en evaluatie

Indicateurs de développement durable
Sélection et évaluation

Task force duurzame ontwikkeling
Task force développement durable